

KATTA ZUBTURUM (*PODOROJNIK BOLSHOY-PLANTAGO MAJOR L*) NING DORIVOR HUSUSIYATI

Qurbanova Latofat Mamadiyorovna

Ibrohimova Zamira Ismat qizi

Jizzax politexnika instituti

Annotatsiya. Bu o'simlikdan ko'z yallig'lanishi, jigar, buyrak va boshqa kasalliklarni davolagan hamda qon oqishini to'xtatish, qon tupurishda, ichak yarasi kasalliklarida foydalanilganligi yoritilgan.

Kalit so'z: saponinlar, glikozidlar, vitamin C, flavonoidlar organik kislotalar, oshlovchi moddalar, gasrit, enterit, entrokolit.

Annotation: This plant is used to treat inflammation of the eyes, liver, kidneys and other diseases, as well as to stop bleeding, spit blood, intestinal ulcers.

Keywords: saponins, glycosides, vitamin C, flavonoids, organic acids, additives, gasrite, enteritis, entrocolite.

Zubturmudoshlar - Plantaginaceae oilasiga mansub, kalta va yo'g'on ildizpoyali, poyasiz ko'p yillik o't o'simlik. Yer ustki qismini ildizoldi barglari va 10-50 sm balandlikdagi gul o'qi tashkil qiladi. Barglari uzun, qanotli bandli, keng tuxumsimon yoki keng ellipsimon, tekis qirrali, 3-9 ta yoysimon asosiy tomirli bo'ladi. Gul o'qi bitta yoki bir nechta. Mayda, ko'rimsiz, to'rt bo'lakli gullari gul o'qi uchidagi boshqosimon to'pgulga joylashgan. Mevasi-tuxumsimon, ko'p urug'li ko'sakcha. Iyun-sentyabr oylarida gullaydi va mevasi yetiladi.

Geografik tarqalishi jihatidan Respublikamizning barcha tumanlarida, yo'l yoqalarida, ariq, daryo, buloq bo'ylarida, botqoqliklarda, dalalarda, ekinzorlarda, o'tloqlarda, o'rmon chetlarida va boshqa yerlarda o'sadi.

Qo'llaniladigan qismi o'simlikning bargi bilan yer ustki qismi. Barglari kalta bandli qilib qirqib olinadi va tezlikda soya yerda quritiladi. Yer ustki qismi o'simlik gullagan vaqtda yiqiladi va qurit

davolashda, shuningdek, turli qon oqishlarni to'xtatishda qo'llaniladi. Zubtutum bargi yana o'pka va me'da raki kasalligini davolash uchun hamda nafas yo'llari kasalliklarida balg'am ko'chiruvchi vosita sifatida ishlatiladi. Yaralar, chipqon va kesilgan yerlarni davolash uchun yangi uzib olingan bargi ezib bog'lanadi. Zubtutum urug'idan tayyorlangan qaynatmasi yoki shakarga aralashtirib qovurilgan urug'i bilan qon aralash ich ketish (ayniqsa bolalardagi qon aralash ich ketishda) hamda yo'tal, isitma, qon tupurish va boshqa kasalliklar davolanadi. Zubtutumning yangi yig'ilgan bargini ezib teng miqdorda shakar aralashtiriladi va issiq joyda uch hafta saqlanadi. So'ng shu aralashmadan ajralib chiqqan shiradan kuniga 3-4 choy qoshiqda o'pka va me'da raki kasalligini davolash uchun bemorga ichiriladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Nabiyev M. Muxtarov M. M. Turkona davo va soda muolajalar. Ibn Sino Toshkent. 2003.
2. Hamidjon Zohidov "Shifo xazinasini" I.II.III tom Toshkent, Yangi asr avlodi, 2004.
3. Abu Ali ibn Sino "Tib qonunlari" 2-kitob. Toshkent 1992 yil.
4. Madraxhimov A.S. Ibn Sino shifobaxsh o'simliklar haqida "Mehnat", Toshkent 1990 y.
5. L.M.Qurbanova, D.N.Qurbonova. //Zomin shifobaxsh o'simliklarining xususiyatlari. "Journal of Natural Sciences" №3 2021 y.154-157 b. <http://natscience.jspi.uz>
6. L.M.Qurbanova, D.N.Qurbonova. //Boymadaron (herba millefol II) yer ustki qismining tabobatda qo'llanilishi. "Journal of Natural Sciences" №2 (7) 2022 y.57-59 b.
7. L.M.Qurbanova, D.N.Qurbonova. //Yalpiz (Myata perechnaya)ning dorivor xususiyati "Journal of Natural Sciences" №2 (7) 2022 y.54-56 b.